

Datum beslissing 20 februari 2013

De Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland (rechtsopvolger van de Beoordelings- en Adviescommissie van de kerkelijke rechtspersoon Hulp en Recht), verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van seksueel misbruik (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. N.D. Geraads, advocaat te Eindhoven,

tegen:

wijlen [naam],
geboren op [datum], overleden op [naam],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven lid van de Congregatie der Missie (Lazaristen)

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 29 juni 2012. Op 31 oktober 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], Provinciaal Overste van de Congregatie der Missie (Lazaristen) (hierna: de Congregatie).

Op 24 januari 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen met zijn echtgenote, mevrouw [naam]. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. N.D. Geraads en zijn vertrouwenspersoon, mevrouw [naam].

Namens de Congregatie is verschenen de heer [naam], Provinciaal Overste van de Congregatie der Missie (hierna: Overste [naam]).

2. De klacht

2.1. Klager was lid van de scouting [naam] te [plaats]. Op zijn negende werd klager lid van de verkennersgroep. Ook was klager lid van de redactieraad van het blaadje van de scouting, genaamd [naam].

Aangeklaagde was aalmoezenier bij de scoutinggroep en actief bestuurslid van de scouting. Hij was tevens betrokken bij het blad [naam]. De werkzaamheden die de redactieleden moesten uitvoeren, werden verricht op de zolder van het parochiehuis. Klager kwam dan ook regelmatig in het parochiehuis bij aangeklaagde.

Op een gegeven moment wilde aangeklaagde zien of alles er wel goed uitzag bij klager. Zo wilde hij controleren of de voorhuid van klagers penis wel over zijn eikel heen kwam. Om dit te controleren ging aangeklaagde met zijn vinger in de voorhuid van klagers penis en trok daaraan of hij nam de voorhuid van klager in zijn mond en blies daarop. Klager wist niet wat hem overkwam. Aangeklaagde herhaalde deze handeling elke keer als klager in de pastorie was.

Na verloop van tijd begon aangeklaagde klager te tongzoenen. Ook deed hij zijn vinger in zijn mond en stopte vervolgens zijn vinger in de anus van klager, om te controleren of hij aambeien had. Naar mate klager ouder werd, bemerkte aangeklaagde dat klager een erectie kreeg. Klager moest zijn broek laten zakken en aangeklaagde pakte het geslachtsdeel van klager vast. Aangeklaagde begon klager af te trekken, totdat klager een orgasme kreeg. Aangeklaagde wilde dat klager dit ook bij hem deed en liet dus ook zijn eigen broek zakken en liet klager zijn geslachtsdeel vasthouden. Omdat klager niet meewerkte, hield aangeklaagde de hand van klager vast en maakte met zijn lichaam op-en-neer gaande bewegingen. Klager weet niet of aangeklaagde daarbij een orgasme kreeg.

De hierboven omschreven handelingen hadden in ieder geval twee keer per maand plaats.

De redactieleden van [naam] ging voorts jaarlijks onder leiding van aangeklaagde op kamp in [land]. 's Nachts moesten de leden van de redactieraad afwisselend bij aangeklaagde op de kamer slapen, zo ook klager. Bij deze gelegenheid moest klager zijn onderbroek uit doen en in het bed van aangeklaagde gaan liggen. Het was tijdens klagers eerste verblijf in [land] dat hij voor het eerst werd geconfronteerd met een naakt mannenlichaam. Dit beeld staat nog steeds in zijn geheugen gegrift. Tijdens deze vakantie betastte aangeklaagde het blote geslachtsdeel van klager en probeerde dit stijf te maken. Dit lukte echter nog niet, omdat klager te jong was. Ook inspecteerde aangeklaagde de voorhuid van klagers penis om te zien of deze schoon was en tongzoende hij klager. Klager herinnert zich dat hij 's nachts wakker werd en het gevoel had dat er iets gebeurd was. Het licht was aan in de slaapkamer en aangeklaagde was wakker. Klager voelde zich erg kwetsbaar en is in foetushouding op de rand van het bed gaan liggen met zijn handen tussen zijn benen, zodat hij zo ver als mogelijk bij aangeklaagde uit de buurt was.

Klager herinnert zich dat je bij de Verkenners insignes kon verdienen, onder andere door een cursus EHBO te volgen. Aangeklaagde verzorgde deze lessen. Een van de onderdelen was het oefenen van mond-op-mond beademing en het dichtdrukken van een slagaderlijke bloeding. Het was gewoonte dat aangeklaagde de mond-op-mond beademing op zijn leerlingen zelf voordeed, waaronder bij klager. Het leren dichtdrukken van een slagaderlijke bloeding vond plaats in de lies van klager, waarbij klager zijn broek uit moest doen. Klager heeft dit als zeer onaangenaam ervaren.

Het seksueel misbruik is gestopt toen klager weg was gelopen uit de pastorie, nadat aangeklaagde hem wederom had afgetrokken. Klager was op dat moment 14 jaar.

2.2. De ouders van klager keken erg op tegen aangeklaagde, als zijnde een dienaar van God. Zij vertrouwden aangeklaagde volkomen. Aangeklaagde kwam ook bij de ouders van klager thuis. Klager had dan ook het gevoel dat hij niet aan zijn ouders kon vertellen wat aangeklaagde bij hem deed. Hij was bang niet geloofd te zullen worden. Toch heeft klager in 1984 aan zijn ouders en echtgenote, zij het summier, verteld over het misbruik. De relatie tussen klager en zijn ouders is daardoor verstoord geraakt.

Tot op de dag van vandaag herinnert klager zich het gevoel van machteloosheid dat hij had ten tijde van het misbruik. Klager is zijn hele leven lang op de vlucht geweest. Vanaf 1984 heeft hij zich nergens echt thuis gevoeld. Ook ervaart klager een structureel gevoel van argwaan. Hij is altijd op zijn hoede. In de loop der tijd heeft klager een angststoornis ontwikkeld, waarvoor hij geruime tijd onder behandeling is geweest bij psychologen en psychiaters. Echte intimiteit gaat klager uit de weg, ook als het gaat om zijn eigen kinderen.

De relatie tussen klager en zijn echtgenote lijdt onder het seksueel misbruik gepleegd door aangeklaagde. Toch heeft de echtgenote van klager hem altijd gesteund en samen met hem gezocht naar manieren om met zijn problemen om te gaan.

Nog steeds wordt klager regelmatig badend in het zweet wakker. Hij beschermt zichzelf nog steeds door met zijn handen tussen zijn benen te slapen en kruipt nog steeds, iedere nacht, naar de rand van het bed.

2.3. Met zijn klacht wenst klager erkenning te krijgen voor hetgeen aangeklaagde hem heeft aangedaan. Daarbij vindt klager het belangrijk dat de feiten in deze zaak helder worden. Klager heeft diverse vragen waarop hij van de Congregatie een antwoord zou willen krijgen. Voorts wenst klager de door hem geleden schade vergoed te zien.

3. De reactie

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. Overste [naam] heeft in zijn reactie gesteld dat de klacht van klager niet op zichzelf staat. Er zijn meerdere klachten tegen aangeklaagde bekend, waarvan een aantal reeds door de Klachtencommissie gegrond zijn verklaard.

Uit onderzoek in de archieven en onderzoek uitgevoerd door de Commissie Deetman is gebleken dat aangeklaagde in 1984, mede naar aanleiding van de aangifte die klager en zijn vrouw tegen hem hadden ingediend, is opgepakt. Op het politiebureau in [plaats] heeft aangeklaagde toegegeven ontucht te hebben gepleegd met minderjarigen. Ook volgt uit brieven die rector [naam] in 1959 verstuurd aan de toenmalige Provinciaal Overste dat sprake was geweest van fout gedrag van aangeklaagde ten opzichte van een jongen uit de verkennerij en een meisje. Ook heeft aangeklaagde tegen Overste [naam] gezegd 'ik ben toen fout geweest, ernstig fout'. Als straf werd aangeklaagde van [plaats] verbannen naar [plaats], waarbij aan hem een aantal maatregelen werd opgelegd waaronder nooit meer omgaan met jongens en nooit meer alleen op vakantie gaan.

Overste [naam] heeft aangegeven dat het aannemelijk is dat klager slachtoffer is geworden van wangedrag van aangeklaagde. Over de omvang, aard en ernst van het misbruik bestaat echter enige twijfel. Deze twijfel is mede ingegeven door het feit dat klager in het boek 'Vrome Zondaars' van J. Dohmen enkel spreekt over een eenmalig seksueel contact met aangeklaagde.

Het spijt Overste [naam] zeer dat de Nederlandse Provincie niets afwist van het seksueel misbruik dat aangeklaagde pleegde, totdat hij werd opgepakt in 1984. Wanneer vast komt te staan dat aangeklaagde klager seksueel misbruikt heeft, dan wenst de Congregatie het leed dat klager is aangedaan te erkennen en daarvoor spijt te betuigen.

4. De beoordeling

4.1. Van toepassing is de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder: de Procedure). Volgens artikel 1.3 moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of de dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure.

4.3. Er zijn ongeveer 43 jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden. Gedurende vijf jaren heeft aangeklaagde klager op regelmatige basis seksueel misbruikt. Aanvankelijk bestond het seksueel misbruik in het betasten van het geslachtsdeel van klager, als onderdeel van een 'controle' van het geslachtsdeel van klager. Dit vond zowel in het parochiehuis plaats als tijdens het kamp in [land]. Op den duur begon aangeklaagde klager ook te tongzoenen, stopte hij een vinger in de anus van klager en trok hij klager af totdat klager tot een orgasme kwam. Aangeklaagde dwong klager hetzelfde bij hem te doen.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld. Daarnaast wordt de klacht van klager ondersteund door een aantal reeds gegrond verklaarde klachten, bij de Klachtencommissie bekend onder nummers 2011T586 en 2010T004(1). Deze klachten bevatten op belangrijke punten overeenkomsten met de klacht van klager. Zo wordt omschreven dat het seksueel misbruik plaatsvond tijdens of na werkzaamheden op de pastorie voor het blad [naam]. Het misbruik bestond uit tongzoenen, strelen, betasten en masturberen van de betreffende klager door aangeklaagde en omgekeerd. Ook wordt gesproken van 'controles' door aangeklaagde van de penis van de betreffende klager, omdat de penis van deze klager te klein zou zijn, waarbij aangeklaagde de penis van de betreffende klager betastte. Voorts wordt in de klacht met nummer 2011T586 gesproken van vakanties in [land], waarbij de betreffende klager bij aangeklaagde op de kamer en bij hem in bed moest slapen en aangeklaagde de penis van klager 'controleerde'.

Voorts wordt de klacht van klager ondersteund door de verklaring van de echtgenote van klager. Al in 1984 heeft klager aan haar verteld over het seksueel misbruik. Klager heeft echter destijds niet alles aan zijn vrouw verteld, maar aangegeven dat hij een keer door aangeklaagde seksueel misbruikt was. De reden om niet alles te vertellen was dat klager het moeilijk vond het hele verhaal aan zijn vrouw, met wie hij net getrouwd was, te vertellen. In het boek 'Vrome Zondaars' van J. Dohmen heeft klager eveneens alleen verteld over een eenmalig seksueel misbruik door aangeklaagde. Ter zitting heeft klager verduidelijkt waarom hij nooit het hele verhaal heeft verteld. Voor klager was het van groter belang dat aangeklaagde geen andere kinderen zou misbruiken en dat anderen mogelijk door het verhaal van klager een stap naar de Klachtencommissie zouden durven nemen, dan dat hij zijn hele verhaal naar buiten toe bracht. Dit durfde hij niet. Pas in 2012 heeft klager, in het bijzijn van zijn vertrouwenspersoon en echtgenote tot in detail aan hen durven vertellen wat aangeklaagde hem aan heeft gedaan. De discrepantie tussen het verhaal van klager in het boek

van Dohmen enerzijds en de omschrijving van het misbruik door klager in zijn klaagschrift anderzijds wordt aldus naar het oordeel van de Klachtencommissie verklaard.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas negen jaar oud. Aangeklaagde had veel status binnen de gemeenschap waarin klager opgroeide. De ouders van klager keken erg tegen aangeklaagde op en vertrouwden hem volkomen. Aangeklaagde heeft van deze positie misbruik gemaakt.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. Daarom zal de Klachtencommissie zich bij haar advisering richten op de vermindering van het leed dat klager is aangedaan. Overste [naam] heeft daartoe een eerste stap gedaan door ter zitting namens de Congregatie het leed te erkennen en oprecht spijt te betuigen. Voorts heeft Overste [naam] op de diverse vragen van klager antwoord gegeven in de hoop daarmee bij te dragen aan de verwerking van hetgeen aangeklaagde klager heeft aangedaan.

4.6. Over het verzoek van klager om financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de overste van de Congregatie zal klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding dienen te wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie der Missie (Lazaristen) de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 20 februari 2013 door mr. C.C. de Rijke-Maas, voorzitter, mr. F.A.A. Duynstee en mr. P.R.M. van der Ven pr., leden, bijgestaan door mr. L.P. Stapel, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager, aangeklaagde en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden. Op grond van art. 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de Overste van de Congregatie der Missie (Lazaristen) en aan klager verzonden.

Op grond van art. 21.1 van de Procedure stelt de Overste binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van art. 21.3 van de Procedure geeft de Overste daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van art. 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de Overste.